

trænge til nogen Omordning, og det er Dokumentation. Der findes neppe Noget i Loven af 19de Februar 1861, som kan siges at sigte til en ordnet Dokumentation ved Sø- og Handelsretten, og dog kan Sagnet af en saadan nu og da være føleligt, navnlig saasnart Parterne have paabe- raabt sig Kontrakter, Obligationer eller deslige skriftlige Dokumenter af længere Indhold, som de have vedlagt deres Indlæg, eller naar der er hen- gaaget nogen Tid mellem Vidnernes Afhørelse og Sagens mundtlige Slutningsprocedure, hvor det da synes at kunne være ønskeligt i Rettens Erin- dring at opfriske Vidneudsagnene. Jeg har selv i min Praxis flere Gange forsøgt at hjælpe mig tilrette i dette Forhold paa den Maade, at jeg har skrevet en Dokumentation, der altsaa inde- holder en Ekstrakt af Vidneforklaringerne og af de i Sagen fremlagte Dokumenter m. v., alt forsa- vidt det maatte antages at komme i Betragtning til Sagens Paakjendelse eller i hvert Fald under Proceduren. Denne Ekstrakt har jeg saa ladet fordele i et passende Antal Exemplarer paa Ret- tens Bord og efterat derpaa Titanten havde holdt sit første Foredrag, har jeg selv oplæst eller ladet den oplæse. Jeg har ogsaa set, at et æret Med- lem af Proceskommissionen, nu afdøde Advokat Brod, ligeledes idetmindste i en i sin Tid meget om- talt Sag benyttede en lignende Fremgangsmaade. Men jeg tror ikke en saadan Fremgangsmaade er gaaet ind som et Led i Sø- og Handelsrettens Procedure i det Hele, om jeg end ikke har opfattet det anderledes, end at Retten med Velvilje modtager et saadant Arbejde, naar en af Sagsførerne have underkæstet sig det. Der- som det altsaa maa siges, og dersom det maa erkjendes, at de to Former af vor Procedure, som vi kjende, hvor den er mundtlig, nemlig den for Præsteret og den for Sø- og Handelsretten, i det Hele og Støre have staaet deres Prøve paa en saadan Maade, at de have vundet almindelig Anerkjendelse, og tillige have vist os, at de i Virkeligheden bringe os de væsentligste af de For- dele, man overhovedet kan vente af den mundtlige Procesmaade, saa forekommer det mig, og den Udtalelse vil jeg ikke tilbageholde, at det var den Vej, man i det forelagte Udkast burde være gaaet til Gjennemførelsen af Grundlovens § 74, nemlig den at støtte sig paa vor bestaaende Retsforfat- ning, og videre at udvikle den og søge at afhjælpe saadanne Mangler, som Erfaringen maatte have vist være tilstede. Jeg tror fremdeles, at dette vil være den rette Vej at gaa, og at den Vej, Proceskommissionen og Regjeringen ved det fore- lagte Forslag har anvist os, er altsor uovelig og altsor usikker at betrede. Det tør nemlig for det Første ikke overses, at det vilde være et over- ordentlig stort Gode ved Udførelsen af Grund-

lovens § 74, altsaa ved Indførelsen af Mundt- lighed og Offentlighed i Proceduren, at kunne støtte sig til den hele gjennem saa mange Slægt- følger nedarbejdede Retsbevidsthed, at det ikke kan forventes, at denne Retsbevidsthed vil kunne for- andres end siges udslættet derved, at man forsøger i en Lov at foreskrive noget Andet. Disse Sæt- ninger, som vistnok maa paatrænge sig Enhver, som alvorlig beskæftiger sig med dette Spørgs- maal, har ogsaa fundet deres Udtryk netop paa det tydske Retsomraade, netop af den Kommis- sion, som i sin Tid var nedsat til at udarbejde et Udkast til den Lov, som nu er udkommen under 30te Januar 1877 og er den gjældende Proces- lov i hele Tydskland med Hensyn til den borger- lige Retspleie. Man vil finde i Motiverne til Udkastet, som jeg nævnte, nogle Udtalelser, der med den ærede Formands Tilladelse i Oversættelse lyde saaledes: — jeg bør forudskifte, at der først er talt om, at man i Tydskland i de mange Stater havde saa mange forskellige Proceslov- givninger, at det frembød stor Vanfølighed at samle dem under eet Synspunkt — Udtalelsen lyder altsaa saaledes: „Naar Lovgiveren i andre Tilfælde har Grundlaget for sit Værk givet i sit Lands Forhold og Retsudvikling, saa at der ingen Tvivl kan være om, hvor han skal finde sit Tilknynings- punkt, saa er dette Grundlag vanføeligt at finde ved en Ordning af den tydske Proces og kan kun findes ved Reflexion. Dog maa ogsaa her den Regel fastholdes, at Lovgiverens Opgave er ikke den at danne Ret ved at nedrive det Bestaaende og at skabe Nyt ud af sit Hoved, men meget mere den, videre at udvikle og forme den Ret, der har dannet sig i Folkets Liv og Virken. Ellers ud- sætter han sig for, at hans Værk bliver fremmed for hans Folks Retsbevidsthed, ikke slaar Rod i hans Land“ og trods den Autoritet, der ligger i lovmæssig Gyldighed, ikke kommer til praktisk An- vendelse eller i hvert Fald ikke til videre Udvik- ling.“ Disse Ord, tror jeg, have fuldkommen den samme Sandhed her som paa det Retsom- raade, med Hensyn til hvilket de ere udtalte. Der er endnu en anden Betragtning der bestyrker mig i den Opfattelse, som jeg har nævnt, og som er den eneste, jeg har kunnet danne mig, nemlig den, at den Vej, som vi have at gaa ved hos os at indføre Mundtlighedsproceduren, er den at støtte os til det hos os Bestaaende og at udvikle dette. Jeg siger, at der er en anden Betragtning, som endvidere har bestyrket mig i Rigtigheden af denne Opfattelse, og denne Betragtning skal jeg kortelig angive som den, at, naar man beskæftiger sig med den Bevægelse, som er foregaaet paa det tydske Retsomraade, saa vil man finde, at i store og væsentlige Principspørgsmaal er man paa flere Omraader fra et Udgangspunkt, der var ganske